

Kytkettynä seisomiseen voi tulla tarve jo hyvinkin nuorella varsalla. Tämän tamman jälkeiset eivät irronneet normaalisti varsomisen jälkeen. Tamman hoitamisen, tutkimisen, kohdun huuhtelun ja lääkitsemisen ajaksi varsakin piti sitoa kiinni jotta käsiparit riittäisivät molempien hoitoon. Vasta kolmen päivän ikäinen varsa oppi nopeasti tämänkin taidon rauhallisen tamman vierellä.

Kesävarsan kanssa syksyyn – mitä taitoja varsa tarvitsee?

Varsan käsittely ja opettaminen alkaa käytännössä jo syntymästä. Toisia joutuu toki hoitamaan ja käsittelemään enemmän kuin toisia, mutta peruskaava on kaikilla sama – aloita ajoissa ja etene vähitellen, paloitellen uusia asioita pieniksi osiksi.

Suurin osa varsoista oppii nopeasti siihen, että ihminen merkitsee mukavia asioita tai ainakin kuuluu hevoson normaaliin arkeen siinä missä oma emä ja muutkin lauma. Varsan käsittelyn tulee aina olla rauhallista, johdonmukaista ja selkeää. On myös tärkeää pitää mielessä, ettei hevonen osaa syntyessään mitään niistä taidoista, mitä ihminen siltä odottaa, vaan kaikki taidot meidän täytyy sille opettaa. Hyvä esimerkki on riimunnarun paineelle myötääminen – pikkuvarsa ei vielä ymmärrä, miksi naru kiristyy tai miten sen saisi löystymään.

Ihmisen tehtävä on ohjata varsaa niin, että se ymmärtää. Varsat suhtautuvat uusiin asioihin yleensä kyllä positiivisen uteliaasti, ja oppiminen on nopeaa.

– Meillä varsat lähtevät ensimmäisen kerran syntymäkarsinastaan riimut päässä, ja ne talutetaan aina tarhaan ja takaisin, Leppävirralla puolisonsa Harri Voutilaisen kanssa Himman- ja Himma's-hevosia kasvattava Venla Mutikainen kertoo.

Kun emä saa väkirehuannoksensa, samalla on hyvä hetki totuttaa varsaa kaikenlaisen kosketukseen ja käsittelyyn.

– Silittelään varsa läpi, nostetaan jalkoja, varmistetaan että se tottuu ihmiseen ja käsittelyyn jo varhaisesta alkaen. Silloin se ei tule yllätyksenä myöhemminkään, esimerkiksi eläinlääkärin tai tunnistajan saapuesssa. Harjaukseen varsoja ei enää erikseen tarvitse paljoa siedättää, kun välillä harja on kädessä varsaa läpikäydessä ja välillä ei, Mutikainen kertoo.

– Tunnistajan tuloon valmistautumissakaan ei tarvita enää talvella erityisiä toimia, vaan työ tehdään jo aiemmin vähän kerrallaan varsaa rauhassa totuttaen.

Talutus on varsan perustaito, johon on hyvä aloittaa harjoittelu jo samalla kun varsa poistuu ensi kerran syntymäkarsinastaan. Kun aloittaa ajoissa, voi edetä niin pienin askelin kuin tarvitsee.

Rapsuttelu ja varsojen kanssa ajan viettäminen vahvistaa niiden kokemusta siitä, että ihminen on positiivinen asia.

Puolen vuoden iän tienoolla varsan odotetaan jo osaavan kulkea talutettuna ja seistä käytävällä kiinnisidottuna, niin että se antaa käsitellä ja koskettaa itseään.

– Ensimmäiset kavioiden vuolut kannattaa suorittaa niin että ihminen pitelee varsaa ja tamma on käytävällä naruissa tai ketjuissa. Etenkin ensimmäisillä kerroilla kun jalkaa pitäisi pidellä kauemmin ilmassa, varsa voi nojailla ja huojua, mutta sopivasti mitoitetuilla tauoilla ja rauhallisella toiminnalla vuolu on harvemmin varsalle mikään ongelma. Alussa olennaisimpia ovat positiiviset kokemukset.

– Yleensä ne ovat kahta puolta kiinni alkuun niin, että toiselta puolelta naru on seinässä ja toiselta puolelta pidän narua kädessäni, Venla Mutikainen mainitsee.

Erikoistilanteiden kuten lääkärin hoidon, vuolun tai tunnistuspäivän lisäksi varsaa on tärkeää totuttaa ja opettaa aivan kaikenlaisiin hevosen elämässä vastaan tuleviin asioihin mahdollisimman paljon. Emän kanssa myös kuljetusharjoitukset sujuvat varsoilta useimmiten hyvin.

– Syksyn tullen kuraiseen aikaan tammojen jalkoja pestään paljon tallin pihalla sisään tullessa. Varsan jalkojen pesuun opettelu sujuu mukavasti siinä samalla. Tamman mahan ali kun suihkuttelee, varsakin oppii siihen yleensä helposti, Mutikainen vinkkaa.

– Fiksu tamma auttaa paljon, varsat katsovat selvästi tarkkaan mallia sekä emiltä että toisiltaan, hän tietää.

Viivi Honkimaa

Kuvat Venla Mutikainen ja Harri Voutilainen

Varsan kavioiden vuolu kuuluu kaiken muun ohella harjoiteltaviin taitoihin. Varsan jalkojen nostelu aloitetaan jo hyvissä ajoin ennen ensimmäistä sepän käyntiä, mutta jalan pidempään ylhäällä pitely voi olla alkuun silti hankalaa. Viereisessä kuvassa Harri Voutilainen pitelee ja tukee varsaa, Jani Hartikainen vuolee kaviota. Emätamma on takempana käytävällä kiinni.

Kaikki varsat on syytä opettaa samaan tapaan perushoitotoimiin ja käsittelyyn, olipa kyseessä pieni poni tai iso hevonen.

Lauma on hevoselle tärkeä läpi sen elämän. Varsat oppivat paljon sekä emältään, toisiltaan että muilta hevosilta.

Alkuun varsan ei voi olettaa ymmärtävän, mitä riimun paine tarkoittaa ja mitä siltä halutaan. Riimunnarun pyöräytys rungon ympäri takakautta auttaa varsan ohjaamisessa talutusharjoituksissa.

Varsan rekisteröinti pähkinäkuoressa

Varsomisen ilmoittaminen. Varsan kasvattaja tai muu henkilö, jolle tunnistusasiakirja myönnetään, ilmoittaa varsan syntyneeksi täyttämällä kasvattajasitoumuksen OmaTallissa kuukauden sisällä varsan syntymästä. Kasvattajasitoumuksessa ilmoittaja hakee hevoselle tunnistusasiakirjaa, sekä anoo samalla varsan merkitsemistä kantakirjaan (kantakirjarodut) ja samalla sitoutuu noudattamaan kantakirja-, sekä tarvittaessa ravikilpailusääntöjä. Lisätietoa Hippoksen kantakirjaroduista täällä ja "ei rekisteröidyn hevoseläimen" ja "rekisteröidyn hevoseläimen" määritelmä täällä, sekä ulkomaiseen kantakirjaan merkittävien varsojen rekisteröinnistä täällä.

Hippoksen rekisteröijä lisää varsan tiedot Heppa-järjestelmään lomakkeeseen täytettyjen tietojen perusteella ja on tarvittaessa yhteydessä varsomisilmoituksen täyttäneeseen henkilöön, mikäli varsan rekisteröintiä tai kantakirjaan merkitsemistä varten tarvittavia tietoja puuttuu. Varsa saa oman yksilöidyn UELN-numeron ja nimen. Puutteellisilla tiedoilla ilmoitettu varsominen käsitellään loppuun kun tarvittavat tiedot varsan lisäämistä varten on saatu.

Varsan tunnistus tapahtuu pääsääntöisesti varsakarvan vaihduttua oman alueen hevosjalostusliiton tunnistajan toimesta. Tunnistajat ovat saaneet tiedot oman alueen syntyneistä varsoista ja suunnittelevat tunnistuskierroksen varsojen olinpaikan perusteella. Tunnistaja on yhteydessä varsan omistajaan, kun tunnistus on ajankohtainen. Varsa tulisi tunnistaa kotitilalla, jonka jälkeen varsa saa matkustaa vuoden ikään saakka tunnistuskopion kanssa. Tunnistusajankohtaan liittyvissä kysymyksissä olethan yhteydessä oman alueesi hevosjalostusliittoon.

Tämän jälkeen kantakirjaan merkitsemien/hevospassin myöntäminen viedään loppuun Hippoksessa ja tunnistusasiakirja toimitetaan tunnistusasiakirjan tilanneelle henkilölle, ellei rekisteröinnin yhteydessä ole toimitettu omistajanvaihdosta, jolloin passi ja rekisteröintiä koskevat kulut laskutetaan uudelta omistajalta. Varsalle voidaan tehdä omistajanvaihdos rekisteröintiprosessin missä vaiheessa tahansa toimittamalla omistajanvaihdos Hippokseen rekisteröinnistä vastaavalle henkilölle, jonka yhteystiedot löydät yhteystiedot -välilehdeltä. Kun passi on myönnetty, onnistuu omistajanvaihdos sähköisesti Oma Tallin kautta. Varsan omistajanvaihdos on ilmainen, kun se on merkitty Heppa-järjestelmään ennen tunnistusta tai omistajanvaihdos toimitetaan viimeistään tunnistuksen yhteydessä tunnistajan mukana Hippokseen. Tämän jälkeen toimitetut omistajanvaihdokset veloitetaan normaalihinnoituksen mukaisesti.

Säännöt omistajanvaihdoksen tekemiseen rekisteröinnin yhteydessä:

Rekisteröimättömälle varsalle omistajanvaihdos voidaan tehdä veloituksetta rekisteröinnin yhteydessä. Tällöin rekisteröintilasku ohjataan aina uudelle omistajalle.

Jos halutaan, että kasvattaja maksaa rekisteröinnin, ei omistajanvaihdosta ole mahdollista tehdä ennen rekisteröinnin päättämistä.

Omistajanvaihdoksista varsan rekisteröinnin jälkeen peritään hinnaston mukainen maksu. Jos halutaan merkitä rekisteröinnin jälkeen varsalle omistajanvaihdospäiväksi takautuva päivä (yli 14

vrk) peritään hinnaston mukainen korotettu maksu.

Passi lähetetään kasvattajalle tai siinä tapauksessa rekisteriin merkitylle omistajalle, mikäli omistajanvaihdos on tehty ennen passin tuotantoon viemistä.

Varsa rekisteröidään vuoden ikään mennessä lainsäädännön vaatimilla minimitiedoilla, mikäli kantakirjaan merkitsemistä/ sukutietojen lisäämistä varten edellytetyt tiedot ei ole toimitettu määräajassa Hippokseen. Myöhemmin sukutietojen tai kantakirjatutuksen muuttamista varten toimitetut tiedot voidaan päivittää erillisellä anomuksella lisämaksusta.

Ulkomailla asuva Suomeen ensirekisteröitävä tai ulkomaille ensirekisteröitävä Suomessa syntynyt varsa

Mikäli varsasi on syntynyt ulkomailla ja olet rekisteröimässä sitä Suomen Hippoksen ylläpitämään kantakirjaan tai rekisteröitä Suomeen syntynyttä varsaa ulkomaiseen kantakirjaan, ole hyvissä ajoin yhteydessä Hippokseen.

Ulkomailla ensirekisteröitävien hevosten kohdalla varsan kasvattaja käynnistää rekisteröintiprosessin ulkomaiseen kantakirjaan pyytämällä ulkomaiselta kantakirjalta rekisteröintiä varten vaadittavat lomakkeet. Varsa ilmoitetaan syntyneeksi Hippokseen ja varsalle tilataan tunnistaja, kun ulkomainen kantakirja on toimittanut rekisteröintiä varten vaadittavat asiakirjat. Ulkomaiseen kantakirjaan ensirekisteröitävät hevoset tulee myös merkitä viranomastietokantaan Suomessa kantakirjarekisteröinnin jälkeen.

Rekisteröinnin laskutus

21.4.2021 jälkeen rekisteröitäväksi ilmoitetuista hevoseläimistä tunnistusasiakirjan myöntämiseen liittyvien kulujen laskutus tehdään Ruokaviraston toimesta ja kantakirjaan merkitsemiseen, sukutietojen lisäämiseen ja rekisterinpitöön liittyvät muut kulut (DNA-kulut, henkilörekisteriin liittyvät maksulliset palvelut, orilensisit yms.) laskutetaan erillisellä laskulla Hippoksen toimesta. Ennen 21.4.2021 syntyneeksi ilmoitettujen varsojen osalta rekisteröintiin liittyvät kulut laskuttaa Hippos ylläpitämiensä kantakirjojen osalta ja Ruokavirasto "muiden kuin rekisteröityjen hevoseläinten" osalta.

Ruokavirasto lähettää laskut rekisteröinneistä kootusti neljä kertaa vuodessa. Hevospassi lähetetään Hippoksesta, kun rekisteröinti on valmis ja Hippoksen laskuttamat palvelut maksettu, vaikka Ruokavirasto ei olisi ennättänyt vielä laskuttaa rekisteröinnistä.

Hippos laskuttaa erillisellä laskulla kantakirjaan merkitsemiseen liittyvistä kuluista (DNA-määrittely) ja tilatuista Hippoksen lisäpalveluista

DNA-määrittely laskutetaan myös ei-kantakirjahevosilta, joiden sukutiedot halutaan näkyviin tietokantaan.

Suomen Hippos ry

Lähde ja lisätietoa:

<https://www.hippos.fi/kasvatus/varsan-rekisterointi/>